

Regeringens proposition

2008/09:109

Vissa internationella adoptionsfrågor

Prop.
2008/09:109

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 22 januari 2009

Fredrik Reinfeldt

Maria Larsson
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen redovisar regeringen förslag till ändringar i 6 § och 6 a § lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling (LIA) i frågor om auktorisation av sammanslutningar som förmedlar internationella adoptioner. Regeringen föreslår att Myndigheten för internationella adoptionsfrågor (MIA) även ska kunna ge en auktoriserad sammanslutning auktorisation för att arbeta med adoptionsförmedling i en viss del av ett annat land, eller med viss adoptionskontakt, i stället för att som nu gäller endast kunna ge auktorisation för hela landet. Vidare föreslås att frågan om bedömningen av en auktoriserad sammanslutnings sidoverksamhet ska göras i det sammanhang som gäller sammanslutningens auktorisation för ett visst land eller en viss del av ett annat land eller med en viss adoptionskontakt. I dag ingår denna bedömning i prövningen av auktorisation för sammanslutningens arbete i Sverige. Regeringen föreslår även att det i 6 a § LIA förs in en ny punkt med innebörden att det ska stå klart att adoptionsammanslutningen kommer att förmedla adoptioner på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt, utan vinstintresse och med barnets bästa som främsta riktämne, för att auktorisation ska kunna beviljas för ett visst land. Regeringen föreslår också att det s.k. balanskravet tas bort. Förslagen väntas inte medföra några ekonomiska konsekvenser.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2009.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
2	Lagförslag.....	4
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling.....	4
3	Ärendet och dess beredning.....	7
4	Kort bakgrund.....	7
5	Nuvarande ordning.....	8
5.1	MIA och verksamheten med internationell adoptionsförmedling.....	8
5.2	Lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling.....	9
6	Auktorisation för viss del av ett annat land eller viss adoptionskontakt.....	11
7	Krav för auktorisation för visst land, viss del av ett annat land eller viss adoptionskontakt.....	13
8	De auktoriserade sammanslutningarnas sidoverksamhet.....	15
9	Det s.k. balanskravet.....	17
10	Ikraftträdande.....	19
11	Ekonomiska konsekvenser.....	20
12	Författningskommentar.....	20
	Bilaga 1 Remissinstanser till promemorian Vissa internationella adoptionsfrågor (Ds 2008:44).....	22
	Bilaga 2 Sammanfattning av promemorian Vissa internationella adoptionsfrågor (Ds 2008:44).....	23
	Bilaga 3 Förteckning över remissinstanser som har besvarat remissen av Vissa internationella adoptionsfrågor (Ds 2008:44).....	24
	Bilaga 4 Sammanfattning av Framställan om viss ändring i 6 a § lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling.....	25
	Bilaga 5 Förteckning över remissinstanser som har besvarat remissen av Framställan om viss ändring i 6 a § lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling.....	26
	Bilaga 6 Författningsförslag i Vissa internationella adoptionsfrågor (Ds 2008:44).....	27
	Bilaga 7 Lagrådsremissens lagförslag.....	29
	Bilaga 8 Lagrådets yttrande.....	31
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 22 januari 2009.....	33

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2008/09:109

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling

Härigenom föreskrivs att 6 och 6 a §§ lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §¹

Auktorisation att arbeta med internationell adoptionsförmedling i Sverige får ges endast åt sammanslutningar som har till huvudsakligt syfte att förmedla internationella adoptioner. *Om en sammanslutning även bedriver annan verksamhet än internationell adoptionsförmedling, får den andra verksamheten inte äventyra förtroendet för adoptionsverksamheten.* Auktorisation får ges endast om det står klart att sammanslutningen kommer att förmedla adoptioner på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt, utan vinstintresse och med barnets bästa som främsta riktmärke. För auktorisation krävs vidare att sammanslutningen har styrelse och revisorer samt stadgar som innebär att sammanslutningen är öppen.

Auktorisation att arbeta med internationell adoptionsförmedling i Sverige får ges endast åt sammanslutningar som har till huvudsakligt syfte att förmedla internationella adoptioner. Auktorisation får ges endast om det står klart att sammanslutningen kommer att förmedla adoptioner på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt, utan vinstintresse och med barnets bästa som främsta riktmärke. För auktorisation krävs vidare att sammanslutningen har styrelse och revisorer samt stadgar som innebär att sammanslutningen är öppen.

6 a §²

En sammanslutning, som har auktorisation enligt 6 §, får beviljas auktorisation att arbeta med internationell adoptionsförmedling i ett annat land under förutsättning att

En sammanslutning, som har auktorisation enligt 6 §, får beviljas auktorisation att arbeta med internationell adoptionsförmedling i ett annat land, *i viss del av ett annat land eller med viss adoptionskontakt i ett annat land*, under förutsättning att

¹ Senaste lydelse 2004:769.

² Senaste lydelse 2004:769.

1. det andra landet har en adoptionslagstiftning eller annan tillförlitlig reglering av internationell adoption, som beaktar de grundläggande principer för internationell adoption som uttrycks i Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter och i 1993 års Haagkonvention om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner,

2. det andra landet har en fungerande administration kring internationell adoptionsverksamhet,

2. det andra landet *eller den aktuella delen av det andra landet* har en fungerande administration kring internationell adoptionsverksamhet,

3. *det står klart att sammanslutningen kommer att förmedla adoptioner från det andra landet eller den aktuella delen av det andra landet på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt, utan vinstintresse och med barnets bästa som främsta riktmärke,*

3. sammanslutningen redovisar kostnaderna i *utlandet* och hur de fördelar sig, och

4. sammanslutningen redovisar kostnaderna i *det andra landet* och hur de fördelar sig,

4. det med hänsyn till kostnadsbilden, *balansen mellan de svenska sammanslutningarna* och omständigheterna i övrigt bedöms som lämpligt att sammanslutningen inleder eller fortsätter ett adoptionssamarbete med det andra landet.

5. det med hänsyn till kostnadsbilden och omständigheterna i övrigt bedöms som lämpligt att sammanslutningen inleder eller fortsätter ett adoptionssamarbete med det andra landet, *och*

6. *sådan annan verksamhet än internationell adoptionsförmedling som sammanslutningen bedriver, inte äventyrar förtroendet för adoptionsverksamheten.*

En sammanslutning som beviljats auktorisation för att arbeta med internationell adoptionsförmedling i ett annat land får *verka* i det landet endast om behörig myndighet i det andra landet har gett sitt tillstånd till det, eller har förklarat att den är beredd att acceptera sammanslutningens verksamhet i landet.

En sammanslutning som beviljats auktorisation för att arbeta med internationell adoptionsförmedling i ett annat land, *viss del av ett annat land eller med viss adoptionskontakt i ett annat land*, får *bedriva verksamhet* i det landet endast om behörig myndighet i det andra landet har gett sitt tillstånd till det, eller har förklarat att den är beredd att acceptera sammanslutningens verksamhet i landet.

I ärenden om auktorisation enligt denna paragraf *skall* MIA samråda med den svenska utlandsmyndigheten i det andra landet om det inte är uppenbart

I ärenden om auktorisation enligt denna paragraf *ska* MIA samråda med den svenska utlandsmyndigheten i det andra landet, om det inte är uppenbart obehöv-

obehövt, samt vid behov med
barnrättsorganisationer som verkar
i det andra landet.

ligt, samt vid behov med barn-
rättsorganisationer som verkar i
det andra landet.

Prop. 2008/09:109

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2009.

3 Ärendet och dess beredning

En arbetsgrupp inom Socialdepartementet har haft i uppdrag att se över vissa bestämmelser i lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling (LIA) m.m. Arbetsgruppen har utarbetat promemorian Vissa internationella adoptionsfrågor (Ds 2008:44). Promemorian remitterades till berörda instanser i juni 2008. En förteckning över remissinstanserna finns i bilaga 1. En sammanfattning av promemorian finns i bilaga 2. En remissammanställning finns tillgänglig i Socialdepartementet (S2008/5446/SF). En förteckning över instanser som har besvarat remissen finns i bilaga 3.

Under remisstiden inkom Myndigheten för internationella adoptionsfrågor (MIA) med en framställan till regeringen om att föra in en ny punkt i 6 a § LIA med innebörd att det ska stå klart att adoptionssammanslutningen kommer att förmedla adoptioner från det andra landet på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt för att auktorisation ska kunna beviljas. En sammanfattning av MIA:s promemoria finns i bilaga 4. MIA:s promemoria remitterades av regeringen till berörda instanser den 17 september 2008. En förteckning över instanser som har besvarat remissen finns i bilaga 5. En sammanställning över remissyttrandena finns tillgänglig i Socialdepartementet (S2008/7455/SF).

Författningsförslagen i Ds 2008:44 återfinns i bilaga 6.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 4 december 2008 att inhämta Lagrådets yttrande över de förslag som finns i bilaga 7. Lagrådets yttrande finns i bilaga 8.

Regeringen har följt Lagrådets förslag. Lagrådets synpunkter kommenteras i avsnitt 7 samt i författningskommentaren.

4 Kort bakgrund

Utgångspunkten för förslagen i promemorian (Ds 2008:44) Vissa internationella adoptionsfrågor är den inriktning som regeringen anger i budgetpropositionen för 2008 (prop. 2007/08:1, utgiftsområde 9, politikområde Barnpolitik), nämligen att regeringen dels kommer att göra en allmän översyn av reglerna om adoption och behovet av åtgärder för att säkerställa barnets bästa vid enskild adoption, dels se över tillämpningen av det s.k. balanskravet i 6 a § lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling (LIA) och vilka konsekvenser bestämmelsen medför för de auktoriserade adoptionssammanslutningarna.

I propositionen 2003/04:131 Internationella adoptionsfrågor lade regeringen fram förslag till ändringar i LIA som sedan låg till grund för den nu gällande lagstiftningen för auktorisation av sammanslutningar för att arbeta med internationell adoptionsförmedling. Dessa förslag byggde

på betänkandet (SOU 2003:49) Adoption – till vilket pris? som hade lagts fram av Utredningen om internationella adoptioner.

Myndigheten för internationella adoptionsfrågor (MIA) har i sina årsredovisningar för 2006 och 2007 påtalat att det finns vissa bestämmelser i LIA som skulle behöva justeras såvitt avser förutsättningarna för beviljande av auktorisation.

Regeringen beslutade vidare den 22 november 2007 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en allmän översyn av reglerna om adoption i 4 kap. föräldrabalken. Utredningen har antagit namnet 2008 års adoptionsutredning (dir. 2007:150). Utredaren ska ta ställning till om det i syfte att stärka barnperspektivet finns anledning att ändra reglerna gällande domstolens prövning i ärenden om adoption och om principen om barnets bästa bör komma till tydligare uttryck i lagtexten. Vidare ska frågor som särskilt gäller internationell adoption utredas, bl.a. hur adoptionsprocessen kan göras mer enhetlig vid enskild adoption. Uppdraget ska redovisas senast den 1 juli 2009.

5 Nuvarande ordning

5.1 MIA och verksamheten med internationell adoptionsförmedling

Bestämmelser om internationell adoptionsverksamhet finns i lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling (LIA). Med internationell adoptionsförmedling avses enligt 2 § LIA verksamhet som har till syfte att skapa kontakt mellan den eller dem som önskar adoptera ett barn och myndigheter, organisationer, institutioner eller enskilda personer i det land där barnet har sitt hemvist samt att även i övrigt lämna den hjälp som behövs för att en adoption ska kunna genomföras. Den som vill adoptera ett barn från utlandet ska anlita en sammanslutning som har auktorisation av MIA utom i vissa enstaka fall (4 § LIA).

MIA har till uppgift att besluta om auktorisation av sammanslutningar som ska arbeta med internationell adoptionsförmedling och har tillsyn över dessa sammanslutningar (5, 6 och 6 a §§ LIA). MIA följer den internationella utvecklingen av adoptionsverksamheten och kostnadsutvecklingen avseende adoption av barn från olika adoptionsländer. MIA är centralmyndighet enligt 2 § lagen (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner.

Sju adoptionssammanslutningar har fått auktorisation av MIA enligt 6 § LIA för att arbeta med internationell adoptionsförmedling i Sverige. Sex av dessa är ideella föreningar med anslutna medlemmar och en sammanslutning är en stiftelse. De sammanslutningar som har auktorisation är Adoptionscentrum, Familjeföreningen för internationell adoption (FFIA), Barnen Framför Allt – Adoptioner (BFA-A), Barnens Vänner – internationell adoptionsförening (BV), Adoptionsföreningen La Casa (ALC), Stiftelsen Barn i Världen – internationella adoptioner (ny under 2007) och African Hope Adoptions (AHA, ny från januari 2008). Sam-

manslutningarna har auktorisation enligt 6 a § LIA att arbeta med internationell adoptionsförmedling i totalt 34 länder.

Sedan 1969 har ca 48 000 barn kommit till Sverige genom internationell adoption. Under 2007 förmedlades totalt 681 barn genom de auktoriserade adoptionssammanslutningarna, vilket kan jämföras med att 765 barn förmedlades under 2006. Under 2007 förmedlade Adoptionscentrum 465 barn, FFIA 100 barn, BFA-A 74 barn, BV 38 barn och ALC 4 barn.

5.2 Lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling

1997 års lagändringar rörande adoption

Lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling (LIA) tillkom i samband med att Sverige 1997 anslöt sig till 1993 års Haagkonvention om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner. Samtidigt upphävdes den tidigare lagen (1979:552) om internationell adoptionshjälp. Enligt 6 § LIA var huvudregeln att auktorisation för att arbeta med internationell adoptionsförmedling endast fick ges åt sammanslutningar som hade till huvudsakligt syfte att förmedla internationella adoptioner. Auktorisation fick endast ges om det stod klart att sammanslutningen skulle komma att förmedla sådana adoptioner på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt, utan vinstintresse och med barnets bästa som främsta riktämne. För auktorisation krävdes vidare att sammanslutningen hade stadgar, styrelse och revisorer.

Dessa regler i LIA från 1997, liksom tidigare regler, innebar att beslutet om auktorisation av adoptionssammanslutningar för internationell adoptionsförmedling omfattade sammanslutningarnas arbete såväl i Sverige som i utlandet.

2005 års lagändringar – auktorisation i två steg

Det saknades emellertid regler för den auktoriserande myndigheten att beakta förhållanden i utlandet i ärendet om auktorisation. För att tydliggöra att det är väsentligt att ta hänsyn till t.ex. lagstiftning rörande adoption, administration och kostnadsbildningen i ett visst land gjordes vissa ändringar och tillägg i LIA, som trädde i kraft den 1 januari 2005. Dessa innebär bl.a. att auktorisation av adoptionssammanslutningar för att arbeta med internationell adoptionsförmedling numera ges i två steg. Det första steget avser auktorisation för sammanslutningens arbete i Sverige (6 § LIA). Det andra steget avser auktorisation för sammanslutningens verksamhet i ett visst land (6 a § LIA).

Enligt 6 § LIA – dvs. i det första steget av auktorisationsprövningen – gäller samma förutsättningar som tidigare för att ge auktorisation till en sammanslutning. Det innebär att auktorisation får ges endast om sammanslutningen har till huvudsakligt syfte att förmedla internationella adoptioner. Det ska vidare stå klart att sammanslutningen kommer att förmedla internationella adoptioner på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt, utan vinstintresse och med barnets bästa som främsta riktämne. För

auktorisering krävs vidare att sammanslutningen har stadgar, styrelse och revisorer samt är öppen.

Dessutom infördes en bestämmelse om s.k. sidoverksamhet, som innebär att om en adoptionsammanslutning bedriver annan verksamhet än internationell adoptionsförmedling får den andra verksamheten inte äventyra förtroendet för adoptionsverksamheten.

Syftet med denna komplettering var att säkerställa att den andra verksamheten inte skulle kunna bidra till en situation där det framstår som att verksamheten är ett slags betalning för att få förmedla barn för adoption. Som sådan annan verksamhet anges i prop. 2003/04:131 (s. 35-37) exempelvis biståndsverksamhet, allmänt hjälparbete, kyrklig verksamhet, rehabiliteringsverksamhet och missionärsverksamhet. I propositionen uttalades att grundregeln bör vara personell åtskillnad mellan verksamheterna både när det gäller sammanslutningens egen personal och när det gäller kontaktpersoner i utlandet. I vissa situationer när detta inte är möjligt anfördes att undantag från denna grundregel måste kunna göras. Vidare anfördes att eventuell annan verksamhet även bör hållas ekonomiskt åtskild från adoptionsverksamheten och redovisas separat.

Enligt 6 a § LIA – dvs. i det andra steget av auktorisationsprövningen – får en adoptionsammanslutning beviljas auktorisation att arbeta med internationell adoptionsförmedling i ett visst land under förutsättning att det andra landet har en tillförlitlig reglering av den internationella adoptionsverksamheten, en fungerande administration och att sammanslutningen kan redovisa kostnaderna i utlandet och hur de fördelar sig. Vidare krävs att det med hänsyn till kostnadsbilden, balansen mellan de svenska sammanslutningarna och omständigheterna i övrigt bedöms som lämpligt att sammanslutningen inleder eller fortsätter adoptionsarbete med landet. Sammanslutningen får dessutom verka i det aktuella landet endast om behörig myndighet i detta land har gett sitt tillstånd till det eller har förklarat att den är beredd att acceptera sammanslutningens verksamhet i landet.

MIA:s villkor för auktorisation av adoptionsammanslutningar

MIA har beslutat om villkor för adoptionsammanslutningar auktoriserade enligt LIA. MIA:s villkor för sammanslutningens auktorisation avser sammanslutningens namn, kompetens, information som ska tillhandahållas, register som ska föras, dokumentation, uttag av sökandes avgifter, förutsättningar för beslut som tas hos sammanslutningen om adoptionsförmedling, ansvar under adoptionsprocessen, samarbete med andra länder, redovisning och rapportering till MIA.

De lagändringar som regeringen föreslår i denna proposition syftar till att förbättra vissa delar i den lagstiftning som infördes 2005 rörande auktorisation av sammanslutningar som förmedlar internationella adoptioner. Det gäller i första hand frågor i samband med auktorisation av en sammanslutning för arbete i ett visst land.

6 Auktorisation för viss del av ett annat land eller viss adoptionskontakt

Prop. 2008/09:109

Regeringens förslag: En adoptionsammanslutning får beviljas auktorisation att arbeta med internationell adoptionsförmedling även i en viss del av ett annat land eller med viss adoptionskontakt i ett annat land.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: I det närmaste samtliga remissinstanser som yttrat sig, utom *Organisationen för vuxna adopterade och fosterbarn (AFO)* och *Adopterade Koreaners Förening (AKF)*, tillstyrker eller har ingen erinran mot förslaget. *Socialstyrelsen* ställer sig positiv till att en auktorisation får beviljas för en viss del av ett land eller med en viss adoptionskontakt. *Socialstyrelsen* föreslår att bestämmelsen kompletteras med ett krav på att en sammanslutnings övriga auktorisationer ses över om en sammanslutnings auktorisation för ett visst land eller viss adoptionskontakt dragits in. Enligt *Socialstyrelsens* mening behöver det tydliggöras under vilka förutsättningar en auktoriserad organisation som visat sig äventyra förtroendet för adoptionsverksamheten i ett visst land – trots detta ändå bör behålla förtroendet att förmedla adoptioner i Sverige och att verka i andra länder än det land där auktorisation har nekats eller indragits.

Familjeföreningen för internationell adoption (FFIA) och *Barnens Vänner* stöder förslaget att auktorisation att arbeta med internationell adoptionsförmedling ska kunna ges även för viss del av ett land eller med viss adoptionskontakt. *FFIA* instämmer i resonemanget att nuvarande beslutsform kan vara ett hinder för adoptionsorganisationernas möjligheter till nyetablering i vissa länder. Det är dock viktigt att, i länder där skillnader mellan olika tillvägagångssätt finns, noga följa utvecklingen inom området, vilket ställer stora krav på MIA.

AFO anser att adoptionsammanslutningarna inte ska få verka i vissa delar av länder då riskerna är alltför stora i en föränderlig omvärld. *AFO* anser sig ha svårt att förstå varför det skulle vara intressant att ha auktorisation för viss del av ett land, om inte syftet är att få fler barn för internationell adoption. *AFO* hänvisar till att arbetsgruppen har framfört att om adoptionsverksamheten inte fungerar centralt i landet så är risken stor att det inte fungerar i andra delar av landet. *AFO* anser därför att man inte ska utöka möjligheten till att arbeta i vissa delar av ett land, detta för att man inte kan säkerställa de etiska riktlinjerna och inte heller säga att man verkar för barnets bästa.

AKF instämmer inte i arbetsgruppens förslag. *AKF* framför att rättsäkerheten för barnet måste här få väga tyngre än adoptionsorganisationernas ekonomiska intressen och barnlösa vuxnas längtan efter barn. Därför bör man inte heller tillåta adoption från delar av länder som inte uppfyller konventioner, lagar, etisk grundsyn acceptabel i Sverige.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 6 a § LIA får MIA bevilja auktorisation för en sammanslutning för att arbeta i ett annat land, vilket utgör det andra steget i auktorisationsprövningen. Med nuvarande lydelse kan MIA inte bevilja auktorisation för en viss del av ett land eller för en

viss adoptionskontakt, utan beslutet måste gälla hela landet. Detta får till följd att adoptionsförmedling överhuvudtaget inte kan äga rum om det finns tveksamheter med hänsyn till förhållandena i en viss del av ett land. I de fall auktorisation redan är beslutad måste auktorisationen för adoptionsverksamhet i hela landet återkallas om sådana problem uppstår.

När MIA prövar förutsättningarna för att ge auktorisation för arbete med internationell adoptionsförmedling i ett visst land, enligt 6 a § LIA, kan det vara så att verksamheten fungerar väl i vissa delar i landet (t.ex. i en provins, region eller en stad), medan den fungerar mindre väl i andra delar av landet. I sådana fall skulle det vara en fördel om auktorisation kunde ges för en viss del av ett annat land eller för en viss adoptionskontakt i ett annat land.

Många länder har dock en stark centralstyrning av adoptionsverksamheten som inte ger utrymme för beslut av detta slag. Frågan skulle emellertid kunna aktualiseras för länder med olika delstater, provinser, regioner eller dylikt.

Om adoptionsverksamheten inte fungerar i en del av ett land finns det dock en risk att den inte heller kommer att fungera i andra delar av detta land. Situationen i utlandet kan förändras snabbt både i ett land som helhet eller i vissa delar av landet. AFO och AKF pekar på detta som skäl till att inte ändra i 6 a § LIA på det sätt som föreslås i departementspromemorian.

Mot bakgrund av att det ibland kan vara så att verksamheten fungerar bra i vissa delar av ett land, men inte i landet som helhet, och de konsekvenser som en nekad auktorisation eller återkallelse av en redan beslutad auktorisation kan få för en sammanslutning, gör regeringen sammantaget den bedömningen att det bör finnas en möjlighet för MIA att ge auktorisation för en viss del av ett land eller för en viss kontakt i ett land. Regeringen anser därvid att det är en viktig uppgift för MIA – som MIA har kompetens att ta ställning till – att bedöma i vad mån det är möjligt att ge auktorisation för en viss del av ett land eller en viss kontakt.

Regeringen föreslår därför att MIA får möjlighet att bevilja auktorisation för en viss del av ett annat land. Detta bör framgå genom ett tillägg i första stycket 6 a § LIA. I beslutet om auktorisation ska därmed kunna anges för vilket land eller vilken del av det aktuella landet som auktorisationen ska gälla. Genom detta förslag kommer det att vara möjligt att bevilja eller neka auktorisation för en viss del av ett land.

MIA har också framfört att auktorisation även borde kunna ges för en viss adoptionskontakt i ett visst land. Med adoptionskontakt avses i detta sammanhang adoptionssammanslutningens samarbetspartner i utlandet, t.ex. en myndighet, organisation eller institution. I beslutet om auktorisation i dessa fall bör MIA ange för vilken del av ett land eller med vilken adoptionskontakt den svenska sammanslutningen får verka. Om det visar sig att detta inte efterlevs bör auktorisationsbeslutet kunna återkallas.

Om det dessutom skulle visa sig att en auktoriserad sammanslutning missköter sig i ett land eller i en del av ett land kan det vara tecken på sådant bristande omdöme hos sammanslutningen som innebär att den svenska auktorisationen enligt 6 § LIA bör återkallas med stöd av 10 § LIA. Regeringens bedömning är därför att den nuvarande regleringen är tillräcklig.

Det förslag som regeringen för fram i avsnitt 8 om adoptionssammanslutningarnas sidoverksamhet bör även gälla för sidoverksamheten i viss del av ett land eller för en viss adoptionskontakt.

Den ändring som här föreslås kommer att innebära att adoptionssammanslutningarna kan komma att arbeta i fler länder än för närvarande, vilket skulle kunna möjliggöra för fler barn att få föräldrar och underlätta för adoptionssammanslutningarna i ett läge där det är svårt att finna nya samarbetskontakter i olika länder. Detta får dock inte innebära att etiska riktlinjer för adoptionsverksamheten åsidosätts. Utgångspunkten för adoptioner är att barn behöver föräldrar. Barnets bästa måste alltså säkerställas i första hand.

7 Krav för auktorisation för visst land, viss del av ett annat land eller viss adoptionskontakt

Regeringens förslag: Även vid auktorisation att arbeta med internationell adoptionsförmedling i ett annat land ska det stå klart att adoptionsammanslutningen kommer att förmedla adoptioner från det andra landet på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt, utan vinstintresse och med barnets bästa som främsta riktmärke, för att auktorisation ska kunna beviljas.

Promemorians (MIA:s) förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: I det närmaste samtliga remissinstanser som yttrat sig tillstyrker eller har ingen erinran mot förslaget. *Adoptionscentrum* tillstyrker förslaget och framför bl.a. att det är viktigt att svenska organisationer står för en hög kvalitet och kompetens i förmedlingsarbetet.

Skälen för regeringens förslag: Ett grundläggande krav för att en sammanslutning ska kunna förmedla barn från ett annat land är att sammanslutningen har mycket god kunskap om hur adoptionsförmedling från landet i fråga ska utföras på ett rättssäkert och etiskt sätt gentemot barnet, de biologiska föräldrarna och adoptivföräldrarna m.fl. Det krävs att sammanslutningen genomför ett grundläggande och omfattande arbete för att skaffa sig denna kunskap och att den har tillförlitliga kontakter i landet i fråga. Förhållandena i de olika ursprungsländerna skiljer sig åt i väsentlig mån, vilket innebär att det kan vara avsevärt mer komplicerat att förmedla adoptioner från vissa länder än från andra. Genomgående är dock att adoptionsförmedling ställer mycket stora krav på den förmedlande sammanslutningen. Alla inblandade personer som berörs av en adoption är beroende av att sammanslutningen håller hög kvalitet i sitt arbete.

Prövningen av huruvida adoptionssammanslutningen kommer att förmedla adoptioner på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt, utan vinstintresse och med barnets bästa som främsta riktmärke sker nu i samband med att sammanslutningen ansöker om auktorisation att arbeta med internationell adoptionsförmedling i Sverige, se 6 § LIA, dvs. i det första steget i auktorisationsprövningen. Regeringen anser, liksom MIA, att

denna ordning ska bibehållas, men i vissa fall räcker inte detta. Det är inte givet att den nu gällande ordningen säkerställer den önskade höga kvaliteten i den internationella adoptionsverksamheten i Sverige.

Nya sammanslutningar ansöker normalt först om auktorisation för att arbeta med internationell adoptionsförmedling i Sverige enligt 6 § LIA och när de väl fått denna söker de auktorisation för arbete i annat land enligt 6 a § LIA, dvs. för det andra steget i auktorisationsprövningen. Som lagstiftningen nu är uppbyggd är detta möjligt. Detta försvårar emellertid bedömningen av om sammanslutningen har tillräcklig grad av sakkunskap och omdöme när det gäller den utländska delen av adoptionsförmedlingsarbetet, eftersom den när den söker s.k. Sverigeauktorisering inte behöver ha skaffat sig detaljkunskaper om arbetet i det land varifrån den avser att förmedla barn.

Eftersom förhållandena i de olika ursprungsländerna skiljer sig åt kan det vara avsevärt mer komplicerat att förmedla adoptioner från vissa länder än från andra. Detta kan innebära att även en etablerad organisation på ett helt godtagbart sätt kan förmedla adoptioner från ett visst land, medan den däremot kanske inte har tillräcklig kunskap m.m. när det gäller förmedlingsarbete från ett annat land.

Enligt 10 § LIA ska auktorisation att arbeta med internationell adoptionsförmedling i Sverige återkallas, om förutsättningarna för auktorisation enligt 6 § LIA inte längre finns. Om en sammanslutning brister i sakkunskap och omdöme eller förmedlar adoptioner i strid mot förbudet om vinstintresse eller inte har barnets bästa som främsta riktämne ska därför den s.k. Sverige-auktoriseringen återkallas, vilket innebär att sammanslutningen måste upphöra med all adoptionsförmedlingsverksamhet.

Det kan emellertid tänkas att en sådan situation skulle kunna uppstå, där sammanslutningen brister i sakkunskap och omdöme när det gäller adoptionsförmedling från ett visst land, men fungerar väl när det gäller andra länder. Förutsättningarna vid prövning av en auktorisationsansökan för ett annat land enligt 6 a § LIA tar dock främst sikte på förhållandena i det land från vilket sammanslutningen vill förmedla barn. Möjligen skulle 6 a § fjärde punkten LIA, där det som en förutsättning anges att det med hänsyn till omständigheterna i övrigt bedöms som lämpligt att sammanslutningen inleder eller fortsätter ett adoptionssamarbete med det andra landet, kunna tillämpas för att neka auktorisation om sammanslutningen visar bristande sakkunskap och omdöme. Av uttalandena i prop. 2003/04:131 framgår dock, att det närmast är förhållandena i det andra landet som avses och inte omständigheter hänförliga till den svenska adoptionsammanslutningen.

I lagrådsremissen föreslog regeringen att en ny punkt bör införas i 6 a § lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling med innebörden att det ska stå klart att adoptionssammanslutningen kommer att förmedla adoptioner från det andra landet på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt. Syftet med bestämmelsen var att göra en mer nyanserad bedömning av en sammanslutnings kapacitet för arbete med internationell adoptionsförmedling i ett annat land. En prövning av förutsättningarna för auktorisation i enlighet med förslaget skulle enligt regeringens uppfattning förbättra möjligheterna till önskad hög kvalitet i den internationella

adoptionsverksamheten som bedrivs av de svenska auktoriserade sammanslutningarna.

Lagrådet har i sitt yttrande anfört att ett av flera krav för att auktorisation ska kunna beviljas är att det står klart att sammanslutningen kommer att förmedla adoptioner från det andra landet eller den aktuella delen av det andra landet på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt. Däremot föreskrivs det inte – såsom vad gäller internationell adoptionsförmedling i Sverige – att verksamheten ska ske utan vinstintresse och med barnets bästa som främsta riktmärke. I och för sig är ett av kraven att det andra landet har en adoptionslagstiftning eller annan tillförlitlig reglering, som beaktar de grundläggande principerna för internationell adoption såsom dessa kommer till uttryck i Förenta Nationernas konvention om barnens rättigheter och i 1993 års Haagkonvention om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner. Detta krav tar emellertid sikte på länders agerande och inte på en sammanslutnings. För att uppnå överensstämmelse med det krav som uppställs i 6 § för internationell adoptionsförmedling inom Sverige föreslår *Lagrådet* att det vid prövning av auktorisation för ett visst land, viss del av ett land eller viss adoptionskontakt även ska stå klart att sammanslutningen kommer att förmedla adoptioner från det andra landet eller den aktuella delen av det andra landet på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt, utan vinstintresse och med barnets bästa som främsta riktmärke. Den aktuella bestämmelsen har kompletterats i enlighet med *Lagrådets* synpunkter.

8 De auktoriserade sammanslutningarnas sidoverksamhet

Regeringens förslag: Prövningen av om en adoptionssammanslutnings sidoverksamhet påverkar adoptionsverksamheten knyts till auktorisationen att få arbeta med internationell adoptionsförmedling i ett annat land.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: I det närmaste samtliga remissinstanser som yttrat sig tillstyrker eller har ingen erinran mot förslaget. *Familjeföreningen för internationell adoption (FFIA)*, *Barnens Vänner (BV)*, *Organisationen för vuxna adopterade och fosterbarn (AFO)* stöder förslaget att bestämmelsen om annan verksamhet än internationell adoptionsförmedling flyttas till bestämmelsen om auktorisation för ett visst land, 6 a § LIA. *Adopterade Koreaners Förening (AKF)* har ingen kommentar till arbetsgruppens förslag, men framhåller att man sedan tidigare är av uppfattningen att adoptionsorganisationerna överhuvudtaget inte ska tillåtas bedriva biståndsverksamhet. *Socialstyrelsen* tillstyrker principen om att flytta bestämmelsen om annan verksamhet än internationell adoptionsförmedling till 6 a § LIA. *Socialstyrelsen* framför att det är av största vikt att regleringen är tydlig för att säkerställa att barnets bästa alltid beaktas samt att adoptionsförmedling och biståndsverksamhet aldrig får sammanblandas så att biståndsverksamhet framstår som ett slags betalning

för att förmedla barn. Socialstyrelsen framhåller att när det finns brister i en sammanslutnings sidoverksamhet kan det finnas skäl att överväga om organisationen ska få behålla annan auktorisation.

Skälen för regeringens förslag: När en adoptionsammanslutning bedriver annan verksamhet än internationell adoptionsförmedling får den andra verksamheten inte äventyra förtroendet för adoptionsverksamheten. Detta prövas – enligt 6 § LIA – i samband med en sammanslutnings ansökan om auktorisation för att arbeta i Sverige, dvs. i *det första steget* av auktorisationsprövningen. Som redan nämnts avses enligt förarbetena (prop. 2003/04:131) med annan verksamhet i detta sammanhang exempelvis biståndsverksamhet, rehabiliteringsverksamhet, allmänt hjälparbete, kyrklig verksamhet och missionärsverksamhet. Av propositionen framgår att denna bestämmelse infördes för att tydliggöra att adoptionsverksamheten skulle hållas skild från annan verksamhet, såsom biståndsverksamhet, och för att det inte skulle uppstå en situation där biståndet blir en slags betalning för att förmedla barn för adoption (sid. 36).

Vid *det andra steget* rörande auktorisationen, då MIA prövar ansökan om auktorisation för att arbeta med internationell adoptionsförmedling i ett visst land enligt 6 a § LIA, krävs att sammanslutningen har auktorisation för att arbeta med internationell adoptionsförmedling i Sverige.

Vid auktorisationsbeslutet enligt 6 § LIA får sammanslutningen auktorisation för sitt arbete i Sverige. De auktoriserade sammanslutningarnas arbete i Sverige omfattar i första hand att svara för kontakter med de sökande, hålla köregister, samla in dokumentation, informera om möjliga adoptionsländer, hjälpa och stödja de sökande under väntetiden, förmedla information om det utländska barnet, informera och förbereda de sökande inför resan till barnets ursprungsland och vara behjälplig i andra frågor som gäller själva adoptionen. Vidare har sammanslutningen en hel del kontakter med föräldrarna efter det att de kommit tillbaka till Sverige. I vissa fall ordnas landträffar och andra aktiviteter för familjerna i Sverige.

Den övriga verksamhet (t.ex. biståndsprojekt) som en sammanslutning kan tänkas svara för utöver själva adoptionsverksamheten bedrivs i de flesta fall i barnens ursprungsländer. Bedömningen av dessa verksamheter ingår enligt 6 § LIA i det första steget i auktorisationsprövningen, som avser auktorisation för att arbeta med internationell adoptionsförmedling i Sverige. Det framgår emellertid inte av propositionen varför denna fråga fördes in under 6 § LIA och inte under 6 a § LIA.

En situation skulle kunna uppstå där det visar sig att den övriga verksamhet som en sammanslutning bedriver i ett visst land riskerar att äventyra förtroendet för adoptionsverksamheten. I ett sådant fall skulle det bli nödvändigt för MIA att neka auktorisation eller återkalla auktorisationen för sammanslutningen som helhet eftersom denna fråga ska bedömas i samband med auktorisationsbeslutet för sammanslutningens arbete i Sverige.

Det är inte ovanligt att de auktoriserade sammanslutningarna bedriver annan verksamhet än adoptionsverksamhet och att denna då sker i utlandet. Om en sammanslutnings sidoverksamhet i ett enda land skulle vara sådan att den kan anses äventyra förtroendet för adoptionsverksamheten i det landet, skulle en konsekvens av nuvarande auktorisationsordning vara att sammanslutningens grundauktorisering (dvs. den som ges genom det första steget i auktorisationsprövningen) riskerar att nekas eller bli indra-

gen. För att undvika detta bör denna bedömning i stället göras i samband med att varje auktorisationsansökan för att arbeta i ett visst land prövas, dvs. i auktorisationens andra steg. Detta förslag tillstyrks också av så gott som samtliga remissinstanser som yttrat sig i frågan.

Regeringen föreslår därför att det krav som ställs i 6 § LIA – om att andra verksamheter som sammanslutningen bedriver inte får äventyra förtroendet för adoptionsverksamheten – flyttas till 6 a § LIA. Detta innebär att denna fråga kommer att ingå i det andra steget i auktorisationsprövningen och kommer att bedömas i samband med prövning av auktorisationsansökan från sammanslutningen om att få arbeta i ett visst land enligt reglerna i 6 a § LIA.

Regeringens bedömning är att det saknas anledning att, som Socialstyrelsen föreslagit, införa ett krav på att en sammanslutnings övriga auktorisationer ses över. Om emellertid en adoptionssammanslutnings sidoverksamhet i ett visst land bedrivits på sådant sätt att den allvarligt äventyrat förtroendet för adoptionsverksamheten kan detta dock innebära att sammanslutningens omdöme sätts i fråga. Om det i ett sådant fall inte längre står klart att sammanslutningen kommer att förmedla adoptioner på ett omdömesgillt sätt, kan detta givetvis påverka adoptionssammanslutningens möjlighet att få, och behålla, grundauktorisering enligt 6 § LIA.

9 Det s.k. balanskravet

Regeringens förslag: Kravet på balans mellan de auktoriserade adoptionsammanslutningarna tas bort.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som yttrat sig tillstyrker eller har ingen erinran mot förslaget utom *Familjeföreningen för internationell adoption (FFIA)* som anser att balanskravet ska finnas kvar, men att redskap måste skapas för ett verkkningsfullt resultat. Ett sådant kan vara att maximera andelen ansökningar en organisation får förmedla. Strävandet efter en bättre balans mellan organisationerna måste, enligt FFIA, ta sig uttryck i starkare åtgärder. De mindre organisationerna måste ges bättre möjligheter att växa för att ett verkligt konkurrensförhållande skall uppstå. De sökande väljer i stor utsträckning organisation utifrån de länder organisationerna har samarbete med. Eftersom Adoptionscentrum idag förmedlar barn från i princip alla länder, upplevs den organisationen som ett tryggt och brett alternativ av de sökande.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 6 a § LIA får en sammanslutning beviljas auktorisation att arbeta med internationell adoptionsförmedling i ett visst land om det med hänsyn till kostnadsbilden, balansen mellan de svenska sammanslutningarna och omständigheterna i övrigt bedöms som lämpligt att sammanslutningen inleder eller fortsätter ett samarbete med landet. Enligt förarbetena till bestämmelsen (prop. 2003/04:131) bör adoptionsmyndigheten vid beslut om auktorisation eftersträva en bättre balans i storlek mellan de svenska sammanslutning-

arna. Om flera sammanslutningar söker auktorisation för samma land, skulle det t.ex. vara möjligt att ge de mindre sammanslutningarna prioritet, om sammanslutningarna i övrigt är kvalitetsmässigt likvärdiga.

En övrig omständighet som framfördes i förarbetena var den konkurrens som kan riskera att uppstå mellan flera sammanslutningar som får auktorisation för ett visst land, särskilt när det gäller länder där det endast finns ett fåtal barn att förmedla. Det anfördes att om en sammanslutning verkar i ett land, kan det vara olämpligt att en annan sammanslutning ges auktorisation för det landet om det finns en risk för att denna sammanslutning konkurrerar ut den sammanslutning som redan har auktorisation för det landet.

Domstolsprövning av frågan om balanskravet

MIA framför i sin årsredovisning för 2007 att Adoptionscentrum år 2005 ansökte om auktorisation för verksamhet i Bolivia, men nekades auktorisation av MIA med stöd av 6 a § 1 st. 4 p. LIA, dvs. enligt de nya reglerna från den 1 januari 2005. Skälet till detta var att MIA, mot bakgrund av att två sammanslutningar (BFA-A och FFIA) redan hade auktorisation för verksamhet i Bolivia, inte ansåg det lämpligt att Adoptionscentrum skulle uppta ett adoptionssamarbete med Bolivia. Beslutet överklagades till länsrätten, som avtog överklagandet. Adoptionscentrum överklagade domen till Kammarrätten i Stockholm, som avtog överklagandet den 10 maj 2007. (Kammarrättens mål nr 3820-06). Domen har vunnit laga kraft.

Auktorisationer av sammanslutningar för samma land

För närvarande har sju sammanslutningar auktorisation av MIA, varav en är stor, tre är mellanstora/mindre och tre är mycket små. Flera sammanslutningar ansökte liksom tidigare om auktorisation för samma länder under hösten 2007, länder som de samarbetat med före lagändringarna 2005.

MIA har för perioden 2008–2009 givit auktorisation för adoptionssamarbete med Kenya, som är ett nytt adoptionsland, till fyra sammanslutningar. Tre sammanslutningar har auktorisation för Colombia, Indien, Kina, Thailand och Sri Lanka. Fyra sammanslutningar har auktorisation för Vietnam. Sverige har ett särskilt adoptionsavtal med Vietnam som upphör att gälla från och med den 1 maj 2009. Det innebär att adoption från Vietnam därefter inte kommer att äga rum.

MIA anför i sin årsredovisning för 2007 att det finns en ökad risk för att det uppstår en konkurrenssituation mellan olika länder och olika sammanslutningar/organisationer i samband med att antalet barn för adoption minskar och att antalet sökande ökar. Genom det balanskrav som ställs i 6 a § LIA kan konkurrensen mellan de svenska adoptions-sammanslutningarna begränsas. I de fall de svenska adoptions-sammanslutningarna är verksamma i samma land, brukar MIA framhålla att de bör undvika att samarbeta med samma adoptionskontakt.

Regeln om balans mellan sammanslutningar som har auktorisation för att förmedla internationella adoptioner tillkom som en åtgärd för att

skapa en möjlighet för de mindre sammanslutningarna att växa och öka valfriheten för de svenska sökande när det gäller sammanslutning.

FFIA framför att balanskravet bör vara kvar men att det bl.a. behövs effektiva redskap för att kravet ska ge resultat, t.ex. att maximera antalet ansökningar som en organisation får administrera. Regeringen finner dock att en sådan regel inte stämmer överens med det system som gäller för adoptionsverksamheten i dag. Det bygger på att frivilliga icke vinstdrivande organisationer bär sina egna kostnader. De bygger upp ett samarbete med olika ursprungsländer och får ett förtroende från respektive land att förmedla barn för adoption till svenska sökande. Det vore då en onaturlig lösning om svenska myndigheter skulle ingripa och förhindra att denna förmedling skulle kunna genomföras av skäl som t.ex. att en sammanslutning skulle förmedla för många barn i förhållande till andra svenska sammanslutningar.

Regeringens bedömning är vidare att det s.k. balanskravet inte har haft den betydelse som var avsedd när bestämmelsen infördes. Den ökar inte valfriheten mellan sammanslutningarna och medverkar inte heller till att de mindre sammanslutningarna kan överleva. Balanskravet skulle kunna få stor effekt för en sammanslutning om endast en sammanslutning skulle ges auktorisation för ett riktigt stort adoptionsland som t.ex. Kina. Där är dock verksamheten centralstyrd och antalet barn som anvisas till en sammanslutning begränsar inte övriga sammanslutningars möjligheter att få barn att förmedla.

Balanskravet skulle kunna påverka tillströmningen av sökande till de mellanstora och mindre sammanslutningarna om den största sammanslutningen inte skulle få auktorisation för t.ex. ett av de större adoptionsländerna. Då skulle de sökande inte kunna vända sig till den största sammanslutningen för just det landet och valmöjligheten skulle i så motto begränsas påtagligt.

Regeringen bedömer emellertid att det skulle vara svårt även fortsättningsvis att göra åtskillnad mellan sammanslutningarna när det gäller vilken av dem som ska beviljas auktorisation för ett visst land, med hänsyn till frågan om balans mellan sammanslutningarna, om de i övrigt har samma kvalitet i sin verksamhet. Om flera mindre sammanslutningar söker auktorisation för samma land kan det också vara en grannlaga uppgift att bedöma vilken eller vilka som ska ha företräde framför de övriga. Regeringen föreslår därför att regeln om balans mellan sammanslutningarna ska tas bort.

10 Ikraftträdande

De föreslagna förändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. En lämplig tidpunkt är den 1 juli 2009.

Förslagen väntas inte medföra några ekonomiska konsekvenser för det allmänna.

12 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling

6 §

Andra meningen i 6 § som handlar om annan verksamhet än internationell adoptionsförmedling flyttas till 6 a §. Genom den föreslagna ändringen renodlas 6 § LIA till att enbart avse förhållandena i Sverige. Ändringen är närmare beskriven i avsnitt 8.

6 a §

I *första stycket första meningen* görs ett tillägg som innebär att en sammanslutning, som har beviljats auktorisation enligt 6 §, får beviljas auktorisation att arbeta med internationell adoptionsförmedling förutom i ett annat land, även i viss del av ett annat land eller med viss adoptionskontakt i ett annat land under de i punkterna 1–6 angivna förutsättningarna.

Ändringarna i *punkten två* är föranledda av ändringen i första meningen.

I *en ny tredje punkt* anges som en ytterligare förutsättning för auktorisation att det står klart att sammanslutningen kommer att förmedla adoptioner från det andra landet eller den aktuella delen av landet på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt, utan vinstintresse och med barnets bästa som främsta riktmärke. Bestämmelserna har utformats i enlighet med Lagrådets förslag.

Punkten fyra motsvarar med en mindre språklig justering nuvarande punkten tre.

Den *femte punkten (tidigare fjärde punkten)* innehöll ett krav på att hänsyn skulle tas till balansen mellan de auktoriserade sammanslutningarna vid auktorisationsprövningen. Detta balanskrav har nu tagits bort. Ändringen är närmare kommenterad i avsnitt 9.

Den *sjätte punkten* är ny och motsvarar förutvarande andra meningen i 6 §. Med annan verksamhet avses i detta sammanhang till exempel biståndsverksamhet, rehabiliteringsverksamhet, allmänt hjälparbete, kyrklig verksamhet och missionärsverksamhet. Denna verksamhet bedrivs i de flesta fall i barnens ursprungsländer. Den föreslagna ändringen innebär att om de angivna förutsättningarna inte uppfylls i ett visst land kan auktorisationen återkallas för arbete med adoptionsförmedling i det andra landet, viss del av landet eller med en viss adoptionskontakt. Auktorisationen för andra länder, viss del av ett land eller viss adoptionskontakt kan med denna lösning i de flesta fall fortsätta.

Ändringarna i *andra stycket* är föranledda av ändringarna i första Prop. 2008/09:109 stycket.

Ändringen *tredje stycket* är endast redaktionell.

Remissinstanser till promemorian Vissa internationella adoptionsfrågor (Ds 2008:44)

Riksrevisionen, Kammarrätten i Jönköping, Länsrätten i Stockholms län, Styrelsen för internationellt utvecklingsamarbete, Sida, Socialstyrelsen, Myndigheten för internationella adoptionsfrågor, Ekonomistyrningsverket, Adoptionscentrum, Familjeföreningen för internationell adoption (FFIA), Barnen Framför Allt – Adoptioner (BFA-A), Barnens Vänner – Internationell adoptionsförening (BV), Adoptionsföreningen La Casa (ALC), Stiftelsen Barn i Världen – internationella adoptioner, African Hope Adoptions (AHA), Organisationen för vuxna adopterade och fosterbarn (AFO), Adopterade Etiopiers och Eritreaners Förening (AEF), Adopterade Koreaners Förening (AKF), Föreningen för adopterade från Latinamerika (Chicola) och Korean Adoptees Worldwide (K@W).

Sammanfattning av promemorian Vissa internationella adoptionsfrågor (Ds 2008:44)

Prop. 2008/09:
Bilaga 2

Den första frågan som har setts över är bestämmelsen om att annan verksamhet än internationell adoptionsförmedling, s.k. sidoverksamhet, som en auktoriserad adoptionssammanslutning kan bedriva i ett annat land inte får äventyra förtroendet för adoptionsverksamheten. Med nuvarande bestämmelse prövas detta vid ansökan om auktorisation för att arbeta med internationell adoptionsförmedling i Sverige enligt 6 § LIA. Frågan för arbetsgruppen avser om sammanslutningens sidoverksamhet i stället bör prövas vid ansökan om auktorisation för sammanslutningen att arbeta med internationell adoptionsförmedling i ett annat land.

Den andra frågan gäller om MIA ska kunna bevilja auktorisation för arbete med internationell adoptionsförmedling i en viss del av ett land eller med viss adoptionskontakt i stället för som nu för hela landet, enligt 6 a § LIA. Verksamheten kan fungera väl i vissa delar i ett land medan den fungerar mindre väl i andra delar av landet. Arbetsgruppen har haft i uppgift att pröva om auktorisation ska kunna ges för viss del av ett land eller med viss adoptionskontakt.

Den tredje frågan är om det s.k. balanskravet i 6 a § 1 st. 4 p. LIA bör tas bort. Enligt denna bestämmelse ska bl.a. balansen mellan de svenska sammanslutningarna vägas in vid bedömningen av om en sammanslutning som har auktorisation enligt 6 § LIA ska beviljas auktorisation i ett annat land. Det s.k. balanskravet får konsekvenser för framför allt större adoptionssammanslutningar.

Den fjärde frågan gäller det statsbidrag som MIA enligt sin instruktion får fördela till de auktoriserade adoptionssammanslutningarna och de adopterades organisationer. I MIA:s regleringsbrev anges hur stort bidrag MIA får fördela varje år. Arbetsgruppen har haft i uppgift att föreslå en reglering för hur statsbidraget ska fördelas.

Regeringen beslutade förordning om statsbidrag till auktoriserade adoptionssammanslutningar och till organisationer för adopterade (SFS 2008:000) den 27 november 2008. Förordningen träder i kraft den 1 januari 2009.

Förteckning över remissinstanser som har besvarat remissen av Vissa internationella adoptionsfrågor (Ds 2008:44)

(Dnr S2008/5446/SF)

Riksrevisionen, Kammarrätten i Jönköping, Länsrätten i Stockholms län, Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, Sida, Socialstyrelsen, Myndigheten för internationella adoptionsfrågor, Ekonomistyrningsverket, Adoptionscentrum, Familjeföreningen för internationell adoption (FFIA), Barnens Vänner – Internationell adoptionsförening (BV), Stiftelsen Barn i Världen – internationella adoptioner, Organisationen för vuxna adopterade och fosterbarn (AFO), Adopterade Koreaners Förening (AKF) och Korean Adoptees Worldwide (K@W).

Sammanfattning av Framställan om viss ändring i 6 a § lagen (1997:192) om internationell adoptionförmedling

Prop. 2008/09:109
Bilaga 4

(Dnr S2008/7455/SF)

Myndigheten för internationella adoptionsfrågor (MIA) hemställer att det i 6 a § lagen (1997:192) om internationell adoptionförmedling (LIA) förs in en ny punkt med innebörd att det ska stå klart att adoptionssammanslutningen kommer att förmedla adoptioner från det andra landet på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt för att auktorisation ska kunna beviljas.

Förteckning över remissinstanser som har besvarat remissen av Framställan om viss ändring i 6 a § lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling

Riksrevisionen, Kammarrätten i Jönköping, Länsrätten i Stockholms län, Socialstyrelsen, Ekonomistyrningsverket, Adoptionscentrum, Familjeföreningen för internationell adoption (FFIA) och Organisationen för vuxna adopterade och fosterbarn (AFO).

Förslag till lag om ändring i lag (1997:192) om internationell
adoptionsförmedling

Härigenom föreskrivs att 6 och 6 a §§ lag (1997:192) om internationell
adoptionsförmedling ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §¹

Auktorisation att arbeta med internationell adoptionsförmedling i Sverige får ges endast åt sammanslutningar som har till huvudsakligt syfte att förmedla internationella adoptioner. *Om en sammanslutning även bedriver annan verksamhet än internationell adoptionsförmedling, får den andra verksamheten inte äventyra förtroendet för adoptionsverksamheten.*

Auktorisation får ges endast om det står klart att sammanslutningen kommer att förmedla adoptioner på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt, utan vinstintresse och med barnets bästa som främsta riktmärke. För auktorisation krävs vidare att sammanslutningen har styrelse och revisorer samt stadgar som innebär att sammanslutningen är öppen.

Auktorisation att arbeta med internationell adoptionsförmedling i Sverige får ges endast åt sammanslutningar som har till huvudsakligt syfte att förmedla internationella adoptioner.

Auktorisation får ges endast om det står klart att sammanslutningen kommer att förmedla adoptioner på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt, utan vinstintresse och med barnets bästa som främsta riktmärke. För auktorisation krävs vidare att sammanslutningen har styrelse och revisorer samt stadgar som innebär att sammanslutningen är öppen.

6 a §

En sammanslutning, som har auktorisation enligt 6 §, får beviljas auktorisation att arbeta med internationell adoptionsförmedling i ett annat land under förutsättning att

En sammanslutning, som har auktorisation enligt 6 §, får beviljas auktorisation att arbeta med internationell adoptionsförmedling i ett annat land, *viss del av ett land eller med viss adoptionskontakt i ett annat land*, under förutsättning att

¹ Senaste lydelse 2004:769.

1. det andra landet har en adoptionslagstiftning eller annan tillförlitlig reglering av internationell adoption, som beaktar de grundläggande principer för internationell adoption som uttrycks i Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter och i 1993 års Haagkonvention om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner,

2. det andra landet har en fungerande administration kring internationell adoptionsverksamhet,

2. det andra landet *eller den aktuella delen av ett land* har en fungerande administration kring internationell adoptionsverksamhet,

3. sammanslutningen redovisar kostnaderna i utlandet och hur de fördelar sig, och

4. det med hänsyn till kostnadsbilden, *balansen mellan de svenska sammanslutningarna* och omständigheterna i övrigt bedöms som lämpligt att sammanslutningen inleder eller fortsätter ett adoptionsarbete med det andra landet.

4. det med hänsyn till kostnadsbilden och omständigheterna i övrigt bedöms som lämpligt att sammanslutningen inleder eller fortsätter ett adoptionsarbete med det andra landet

En sammanslutning som beviljats auktorisation för att arbeta med internationell adoptionsförmedling i ett annat land *får verka i det landet* endast om behörig myndighet i det andra landet har gett sitt tillstånd till det, eller har förklarat att den är beredd att acceptera sammanslutningens verksamhet i landet.

En sammanslutning som beviljats auktorisation för att arbeta med internationell adoptionsförmedling i ett annat land, *viss del av ett land eller med viss adoptionskontakt i ett annat land*, får *bedriva verksamhet i det landet* endast om behörig myndighet i det andra landet har gett sitt tillstånd till det, eller har förklarat att den är beredd att acceptera sammanslutningens verksamhet i landet.

I ärenden om auktorisation enligt denna paragraf *skall* MIA samråda med den svenska utlandsmyndigheten i det andra landet om det inte är uppenbart obehövt, samt vid behov med barnrättsorganisationer som verkar i det *andra* landet.

I ärenden om auktorisation enligt denna paragraf *ska* MIA samråda med den svenska utlandsmyndigheten i det andra landet, om det inte är uppenbart obehövt, samt vid behov med barnrättsorganisationer som verkar i landet.

Om en sammanslutning även bedriver annan verksamhet än internationell adoptionsförmedling får den verksamheten inte äventyra förtroendet för adoptionsverksamheten.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling

Häri genom föreskrivs att 6 och 6 a §§ lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §¹

Auktorisation att arbeta med internationell adoptionsförmedling i Sverige får ges endast åt sammanslutningar som har till huvudsakligt syfte att förmedla internationella adoptioner. *Om en sammanslutning även bedriver annan verksamhet än internationell adoptionsförmedling, får den andra verksamheten inte äventyra förtroendet för adoptionsverksamheten.*

Auktorisation att arbeta med internationell adoptionsförmedling i Sverige får ges endast åt sammanslutningar som har till huvudsakligt syfte att förmedla internationella adoptioner.

Auktorisation får ges endast om det står klart att sammanslutningen kommer att förmedla adoptioner på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt, utan vinstintresse och med barnets bästa som främsta riktmärke. För auktorisation krävs vidare att sammanslutningen har styrelse och revisorer samt stadgar som innebär att sammanslutningen är öppen.

6 a §²

En sammanslutning, som har auktorisation enligt 6 §, får beviljas auktorisation att arbeta med internationell adoptionsförmedling i ett annat land under förutsättning att

En sammanslutning, som har auktorisation enligt 6 §, får beviljas auktorisation att arbeta med internationell adoptionsförmedling i ett annat land, *i viss del av ett annat land eller med viss adoptionskontakt i ett annat land*, under förutsättning att

1. det andra landet har en adoptionslagstiftning eller annan tillförlitlig reglering av internationell adoption, som beaktar de grundläggande principer för internationell adoption som uttrycks i Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter och i 1993 års Haagkonvention om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner,

2. det andra landet har en funge-

2. det andra landet *eller den ak-*

¹ Senaste lydelse 2004:769.

² Senaste lydelse 2004:769.

rande administration kring internationell adoptionsverksamhet,

tuella delen av det andra landet har en fungerande administration kring internationell adoptionsverksamhet,

3. sammanslutningen redovisar kostnaderna i utlandet och hur de fördelar sig, och

4. det med hänsyn till kostnadsbilden, *balansen mellan de svenska sammanslutningarna* och omständigheterna i övrigt bedöms som lämpligt att sammanslutningen inleder eller fortsätter ett adoptionsamarbete med det andra landet.

3. det står klart att sammanslutningen kommer att förmedla adoptioner från det andra landet eller den aktuella delen av det andra landet på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt,

4. sammanslutningen redovisar kostnaderna i *det andra landet* och hur de fördelar sig,

5. det med hänsyn till kostnadsbilden och omständigheterna i övrigt bedöms som lämpligt att sammanslutningen inleder eller fortsätter ett adoptionsamarbete med det andra landet, *och*

6. sådan annan verksamhet än internationell adoptionsförmedling som sammanslutningen bedriver, inte äventyrar förtroendet för adoptionsverksamheten.

En sammanslutning som beviljats auktorisation för att arbeta med internationell adoptionsförmedling i ett annat land får *verka* i det landet endast om behörig myndighet i det andra landet har gett sitt tillstånd till det, eller har förklarat att den är beredd att acceptera sammanslutningens verksamhet i landet.

I ärenden om auktorisation enligt denna paragraf *skall* MIA samråda med den svenska utlandsmyndigheten i det andra landet om det inte är uppenbart obehövt, samt vid behov med barnrättsorganisationer som verkar i det andra landet.

En sammanslutning som beviljats auktorisation för att arbeta med internationell adoptionsförmedling i ett annat land, *viss del av ett annat land eller med viss adoptionskontakt i ett annat land*, får *bedriva verksamhet* i det landet endast om behörig myndighet i det andra landet har gett sitt tillstånd till det, eller har förklarat att den är beredd att acceptera sammanslutningens verksamhet i landet.

I ärenden om auktorisation enligt denna paragraf *ska* MIA samråda med den svenska utlandsmyndigheten i det andra landet, om det inte är uppenbart obehövt, samt vid behov med barnrättsorganisationer som verkar i det andra landet.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2008-12-16

Närvarande: F.d. regeringsrådet Rune Lavin, justitierådet Marianne Lundius och regeringsrådet Karin Almgren.

Vissa internationella adoptionsfrågor

Enligt en lagrådsremiss den 4 december 2008 (Socialdepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Catrin Lidbom, biträdd av ämnessakkunniga Gunilla Bodin.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

I lagrådsremissen föreslås ändringar i 6 och 6 a §§ lagen om internationell adoptionsförmedling i frågor om auktorisation av sammanslutningar som förmedlar internationella adoptioner.

6 a §

Enligt 6 § får auktorisation ges till sammanslutningar som arbetar med internationell adoptionsförmedling i Sverige. Ett krav för att auktorisation ska beviljas är att det står klart att sammanslutningen kommer att förmedla adoptioner på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt, utan vinstintresse och med barnets bästa som främsta riktmärke. Därutöver tillkommer vissa formella krav.

En sammanslutning, som är auktoriserad enligt 6 § och således uppfyller ovan nämnda krav, föreslås också kunna beviljas auktorisation enligt 6 a § för att kunna arbeta med internationell adoptionsförmedling i ett annat land, i viss del av ett annat land eller med viss adoptionskontakt i ett annat land. Ett av flera krav för att auktorisation ska kunna beviljas är att det står klart att sammanslutningen kommer att förmedla adoptioner från det andra landet eller den aktuella delen av det andra landet på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt. Däremot föreskrivs det inte – såsom vad gäller internationell adoptionsförmedling i Sverige – att verksamheten ska ske utan vinstintresse och med barnets bästa som främsta riktmärke. I och för sig är ett av kraven att det andra landet har en adoptionslagstiftning eller annan tillförlitlig reglering, som beaktar de grundläggande principerna för internationell adoption såsom dessa kommer till uttryck i Förenta Nationernas konvention om barnens rättigheter och i 1993 års Haagkonvention om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner. Detta krav tar emellertid sikte på länders agerande och inte på en sammanslutnings. För att uppnå överensstämmelse med det krav som uppställs i 6 § för internationell

adoptionsförmedling inom Sverige föreslår Lagrådet att tredje punkten i 6 a § första stycket får följande lydelse:

Prop. 2008/09:109
Bilaga 8

3. det står klart att sammanslutningen kommer att förmedla adoptioner från det andra landet eller den aktuella delen av det andra landet på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt, utan vinstintresse och med barnets bästa som främsta riktmärke,

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 22 januari 2009

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Olofsson, Odell, Ask, Leijonborg, Larsson, Erlandsson, Torstensson, Carlgren, Björklund, Carlsson, Littorin, Borg, Malmström, Sabuni, Billström, Adelsohn Liljeroth, Tolgfors, Björling

Föredragande: Larsson

Regeringen beslutar proposition 2008/09:109 Vissa internationella adoptionsfrågor